

Godišnji Izvještaj

**MREŽE ZELENIH
TELEFONA ZA
2025. GODINU**

Sadržaj:

Mreža Zelenih telefona	03
Uvod	04
Godišnji izvještaj MZT	06
Zelena akcija	06
Nobilis	11
Eko Pan	13
Eko Zadar	15
Sunce	17
Zeleni osijek	23
Žmergo	25
Krka Knin	27
Zelena Istra	30

Mreža Zelenih telefona Hrvatske

Još 1992. godine uspostavljen je prvi servis koji stoji u službi građanima za informacije i probleme vezane za okoliš, prirodu i njihovu zaštitu. Uspostavljen je u okolišnoj udruzi Zelena akcija i nazvan je Zelenim telefonom. Mrežu Zelenih telefona čine udruge članice: Eko Pan (Karlovačka i Ličko-senjska županija), Udruga "Eko- Zadar" (Zadarska županija), Ekološka udruga „Krka“ Knin (Šibensko-kninska županija), Zaštitarsko – ekološka organizacija Nobilis (Međimurska, Varaždinska županija i Koprivničko-križevačka županija), Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunce“ (Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija), Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek (Osječko- baranjska, Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Požeško-slavonska županija), Zelena akcija (Grad Zagreb, Bjelovarsko-bilogorska, Sisačko-moslavačka, Brodsko-posavska, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija), Zelena Istra (Istarska županija), Udruga Žmergo (Primorsko-goranska županija).

0 Zelenom telefonu:

072 123 456 je broj Zelenog telefona, servisa na koji građani diljem Hrvatske mogu dojavljivati o raznim problemima okoliša i davati prijedloge, a dežurni na telefonu, aktivisti iz organizacija civilnog društva, prenose informaciju nadležnim institucijama. Rad kroz mrežu Zeleni telefon uključuje pomoć ili posredovanje građanima u rješavanju prijavljenih slučajeva, upoznavanje građana s radom i ingerencijama nadležnih institucija te rješavanje problema u okolišu.

Uvod

Mreža Zelenih telefona Hrvatske tijekom 2025. godine nastavila je služiti kao ključni servis za građane, pružajući im podršku u rješavanju okolišnih problema, informiranje o nadležnostima institucija te posredovanje prema inspekcijskim službama. Rad mreže temelji se na izravnoj komunikaciji s građanima koji putem broja 072 123 456, e-maila ili društvenih mreža aktivno sudjeluju u zaštiti prirode i okoliša u svojim lokalnim zajednicama.

Statistički pregled prijava

Tijekom 2025. godine, udruge članice Mreže zaprimile su ukupno 1.559 prijava građana. Najveći broj poziva zabilježen je u Zagrebu i okolnim županijama (Zelena akcija – 862 prijave), dok su značajan angažman pokazali i građani u Istarskoj (168) te Splitsko-dalmatinskoj (166) županiji.

	Otpad	Zelenilo	Šume	Bezopasna gradnja	Voda	Buka	Životinje	Zrak	Značenje	Promet	Tlo	Rudarenje	More	Rezano	Ukupno
Udruge za zaštitu okoliša i prirode Eko Pan	11	3	0	4	9	0	5	1	1	0	0	1	0	1	36
Udruge Eko-Zader	20	4	0	6	19	0	4	6	0	0	0	0	0	3	62
Ekološka udruga "Krka" Krin	24	7	0	0	6	0	10	3	0	7	0	0	0	1	58
Zaštitarsko-ekološka organizacija Nobilis	6	8	3	8	13	14	22	11	3	10	3	0	0	10	111
Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj "Sunce"	46	14	6	8	11	3	5	10	0	1	5	0	44	13	166
Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek	19	15	0	2	6	1	7	4	0	0	2	0	0	0	56
Zelena akcija	296	78	27	93	63	10	104	68	5	19	19	11	0	69	862
Zelena Istra	54	22	3	10	3	3	4	48	0	0	0	12	0	9	168
Udruge Žmergo	11	1	1	10	2	2	2	3	0	0	0	0	0	8	40
Ukupno	487	152	40	141	132	33	163	154	9	37	29	24	44	114	1559
%	31,24%	9,75%	2,57%	9,04%	8,47%	2,12%	10,46%	9,88%	0,58%	2,37%	1,86%	1,54%	2,82%	7,31%	100,00%

Tablica 1. Ukupan broj prijava građana na Zeleni telefon u 2025. prema kategorijama i prema udrugama

Analiza podataka pokazuje da su građani najčešće koristili telefon kao primarni kanal komunikacije, no bilježi se i značajan porast prijava putem elektroničke pošte i društvenih mreža, što ukazuje na modernizaciju pristupa i veću dostupnost servisa mlađim generacijama.

Ključni okolišni problemi u 2025. godini

Na temelju zaprimljenih prijava, identificirano je nekoliko dominantnih kategorija problema koji se ponavljaju u svim regijama Hrvatske:

- Gospodarenje otpadom: Ova kategorija uvjerljivo prednjači u svim izvještajima. Najveći broj prijava odnosi se na divlja odlagališta, nepropisno odlaganje azbesta te spaljivanje otpada na privatnim i javnim površinama. Građani su također iskazali potrebu za boljom informiranošću o zbrinjavanju posebnih kategorija otpada, poput elektroničkog otpada.
- Vode i more: Poseban naglasak u 2025. godini bio je na onečišćenju mora uslijed ispuštanja fekalnih i otpadnih voda s plovila ili iz neadekvatnih septičkih jama na kopnu. U unutrašnjosti su prijave bile usmjerene na sumnje u onečišćenje rijeka (poput Krke i Orašnice) te izlijevanje otpadnih voda u tlo.
- Bespravna gradnja i devastacija obale: U priobalnim županijama zabilježen je alarmantan broj prijava vezanih uz nasipavanje obale, bespravnu gradnju i zahvate na pomorskom dobru koji trajno degradiraju prostor.
- Urbano zelenilo i sječa šuma: Sve intenzivnija gradnja u gradovima dovodi do učestalih prijava sječe stogodišnjih stabala i uklanjanja drvoreda. Također, nelegalna sječa šuma ostaje trajan problem u ruralnim područjima.
- Kvaliteta zraka: Prijave neugodnih mirisa, najčešće povezanih s radom centara za gospodarenje otpadom (poput Kaštijuna) ili industrijskih postrojenja, čine značajan udio u ukupnom broju pritužbi.

ZELENA AKCIJA

Grad Zagreb, Bjelovarsko-bilogorska, Sisačko-moslavačka, Brodsko-posavska, Krapinsko-zagorska i Zagrebačka županija

Ukupan broj prijava: 862

Građani su i u 2025. godini najviše prijava upućivali vezano za postupanje s otpadom, nehumanog odnosa prema životinjama te nepropisne gradnje. Osim zaprimanja prijava i slanja nadležnim inspekcijskim službama, građanima smo pomagali vezano za čitanje odnosno tumačenje prostornih planova te u različitim postupcima procjene utjecaja na okoliš.

Iako je broj prijava na ZT ZA u 2025. godini nešto manji od prijava u 2024., rad ZT-a ZA obilježio je sve veći broj kompliciranijih i težih slučajeva onečišćenja okoliša te pomoć lokalnim zajednicama i građanskim inicijativama. Sve ove aktivnosti ZT je radio u suradnji s pravnim timom Zelene akcije te ostalim članovima tima ovisno o temi, odnosno vrsti prijavljenih problema.

Tako smo i u 2025. godini nastavili s pružanjem pomoći inicijativi iz Vrginmosta. Iako je pogon za preradu plastike u tom mjestu zatvoren te je s 01.01. 2025. godine u potpunosti prestao s radom, fokus nam je bio na sanaciji onečišćenja i pomoć lokalnoj zajednici u ostvarenju prava na čist okoliš.

Foto: Zelena akcija_ slučaj „Vrginmost”

Također su nastavljene zajedničke aktivnosti s lokalnom inicijativom iz općine Lasinja, a koja se zajedno sa ZT ZA i pravicima ZA zalaže protiv aktiviranja kamenoloma u Lasinji, za kojeg je nadležno ministarstvo prvotno donijelo Rješenje o neprihvatljivosti zahvata za okoliš te nakon sudskog procesa isto je donijelo Rješenje kako je zahvat prihvatljiv za okoliš. S obzirom na novi sudski proces te žalbe koje smo uputili koncem 2024. i dalje nastavljamo raditi na ovom slučaju te pomagati lokalnoj zajednici

Početak 2025. godine ZT ZA su građani Gospića zamolili za pomoć u rješavanju višegodišnjeg problema nepropisnog odlaganja i zakopavanja velikih količina plastičnog, medicinskog i ostalog otpada u silosima i na potencijalno drugim lokacijama u Gospiću. Ovaj slučaj povezan je sa slučajem u Poznanovcu te smo zajednički radili na dobivanju informacija kada će sporna lokacija biti konačno sanirana, te o kojim se količinama i vrstama otpada zapravo radi te postoji li dodatna opasnost po zdravlje ljudi i okoliš.

U veljači 2025. godine građani Siska, okupljeni u lokalnu inicijativu su nas zamolili za pomoć u pisanju komentara na PUO postupak za Kompleks za preradu peradi s bioplinskim postrojenjem u Sisku. Osim pisanja komentara građanima Siska smo pomogli u organiziranju akcija i prosvjeda, sudjelovali smo na sjednici savjetodavnog stručnog povjerenstva, te smo s lokalnom inicijativom zatražili od resornog ministarstva donošenje Rješenja o obustavi PUO postupka s obzirom na to kako smo od nadležnog ureda u gradu Sisku dobili potvrdu kako navedeni projekt nije u skladu s prostorno planskim dokumentima. Nastavljat ćemo s ovim aktivnostima i u 2026.

Građani Siska te predstavnici građanske inicijative Siščani ne žele biti Smetlišćani su nas zamolili za pomoć u rješavanju problema dovoza i obrade šljake s tzv. Crnog brda koje se više od 15 godina nepropisno odlagalo u mjestu Biljane Donje. Osim traženja informacija i pisanja prijave i dopisa nadležnim tijelima zajedno s inicijativom smo održali akciju ispred Ministarstva zaštite okoliša s porukom: "I poslije Crnog brda - Crno brdo". Naglasak je na činjenici kako niz prethodnih analiza jasno potvrđuju da je riječ o opasnom otpadu, što činjenicu da se sada taj otpad tretira kao neopasni čini u najmanju ruku sumnjivom, te smo zatražili od Ministarstva da prije svega sasluša obje zabrinute zajednice organiziranjem rasprave na terenu, a ovisno o ishodu rasprave i po potrebi preispita način rješavanja problema Crnog brda u Biljanima Donjim i u Sisku.

Foto: Zelena akcija, slučaj „Vrginmost”

U ožujku 2025. godine mještani općine Velika Ludina su nas obavijestili kako je započeo postupak procjene utjecaja na okoliš vezano uz projekt 8 farmi za tov pilića na području općine. Mještanima smo pomogli pisati komentare na SUO te smo dodatno zatražili od resornog ministarstva dozvolu za prisustvo na sjednici Savjetodavnog stručnog povjerenstva za taj PUO postupak. Mještanima Velike Ludine smo pomagali u PUO postupku za zahvat Postrojenje za klanje i preradu peradi Vidrenjak te smo u rujnu 2025. godine pisali nadležnom ministarstvu očitovanje na Nacrt Rješenja kojim je takav zahvat prihvatljiv za okoliš.

ZELENA AKCIJA

Pomoć lokalnoj inicijativi iz Sesvetske Selnice vezano uz očuvanje zelenog pojasa trajala je kroz cijelu 2025. godinu. Naime, katastarske čestice koje su po GUP-u Sesvete, Sesvetska Selnica zelene površine, pretvorene su u deponij mineralne sirovine od cca 200m³ bez lokacijske dozvole

Osim prijava nadležnim institucijama, skupljena je i peticija građana od 124 potpisa građana, koji traže da se ukloni mineralna sirovina i zelena površina vrati u prvobitno stanje. Komunalno redarstvo naložilo je u više navrata uklanjanje sirovine tj. lomljenog kamena s čestice, na što se vlasnik parcele redovito oglašuje, ali zato redovito plaća kazne koje dobiva od komunalnog redarstva. Grad Zagreb, nema mogućnosti zbrinuti takvu količinu mineralne sirovine. Inspekcija okoliša navodi kako se radi o recikliranom drobljenom kamenu, a ne o otpadu te da nema osnove za postupanje. Rudarska inspekcija na pitanje od kuda potječe mineralna sirovina, nije odgovorila na pitanje. U međuvremenu je dignut betonski zid 400m dužine i kako je to zelena površina po GUP-u i ne smije se ništa betonirati, prijavu smo s građanima podnijeli građevinskoj inspekciji, naravno bez ikakvog odgovora još od svibnja 2025. godine. Isto tako je uklonjen dio gradskog nogostupa i postupanje komunalnog redarstva još očekujemo.

Početkom 2025. ZT ZA se za pomoć obratila inicijativa građana iz Omiša koja se bori protiv izgradnje Marine Omiš-Ribnjak na ušću rijeke Cetine u more.

Osim pravne pomoći vezano za OPUO postupak pomogli smo im u pisanju inicijative da se ova luka izbaci iz prostornih planova općine i županije. Početkom 2026. godine na službenim stranicama grada Omiša objavljena je vijest da je Splitsko-dalmatinska županija prihvatila stav gradonačelnika i zaključak Gradskog vijeća Grada Omiša kojim su zatražili brisanje marine Ribnjak iz Plana upravljanja pomorskim dobrom na području Splitsko-dalmatinske županije.

Foto: Zelena akcija_slučaj „Crno brdo“

Početak 2025. godine ponovno su nam se za pomoć javili mještani Poznanovca u općini Bedekovčina vezano uz ogromne količine otpada koje je godinama nepropisno odloženo na lokaciji bivše tvornice INKOP u Poznanovcu. Iako je nadležna inspekcija temeljem prijave mještana i ZT-a ZA više puta utvrdila brojne nepravilnosti, otpad nije uklonjen. Trenutno pomažemo lokalnoj zajednici u dobivanju informacija kada će sporna lokacija biti konačno sanirana, te o kojim se količinama i vrstama otpada zapravo radi te postoji li dodatna opasnost po zdravlje ljudi i okoliš.

U lipnju 2025. godine mještani Podruta su obavijestili ZT Zelene akcije kako su investitori ponovno pokrenuli niz aktivnosti vezane za otvaranje pogona za spaljivanje odnosno pirolizu plastike na istom području. Održali smo sastanak s predstavnicima udruge Naš Zavičaj te odredili smjer kampanje protiv takvog postrojenja. Pomogli smo im u pisanju žalbi na sporna Rješenja nadležnih županijskih tijela kojima su pogon za skladištenjem plastike suprotno odredbama Prostornog plana uređenja grada Novi Marof, Zakona o prostornom uređenju te Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš. S obzirom na to kako se nastavljaju aktivnosti investitora tvrtke Omega d.o.o s ciljem realizacije štetnog projekta ZT planira i dalje pomagati lokalnoj zajednici u sprječavanju realizacije ovog štetnog projekta.

U drugoj polovici 2025. godine mještani Vrhovine te građani Otočca su nas obavijestili o planovima za reaktivaciju kamenoloma u Zalužnici neposredno uz izvor i tok rijeke Gacke. Pregledom dostupne informacije doznali smo kako su doista započele pripremne radnje za dobivanje koncesije, ali koliko smo doznali još nije predan zahtjev investitora za pokretanje OPUO ili PUO postupka, što je jedan od preduvjeta za ishodenje koncesije. U 2026. godini ćemo nastaviti s praćenjem tijeka postupka reaktivacije ovog kamenoloma.

U rujnu 2025. mještani Gračaca su obavijestili ZT ZA kako je na stranicama resornog ministarstva stavljena obavijest o pokretanju postupka procjene utjecaja na okoliš za 2 vjetroparka na području općine Gračac. Radi se o VE Ljut, VE Otrić i VE Vučipolje. Građanima smo pomogli u pripremi pitanja za javno izlaganje te u pisanju komentara na studije utjecaja na okoliš za sva 3 vjetroparka.

U prosincu 2025. godine mještani općine Sunja su nas obavijestili kako je započeo postupak procjene utjecaja na okoliš za 4 farme pilića na području općine Sunja. Trenutačno pišemo komentare i pomažemo lokalnoj zajednici u pripremi za javno izlaganje kao i u pisanju komentara na SUO.

JASKANSKI KRAJ

U prosincu 2025. Zelenom telefonu Zelene akcije se za pomoć obratila inicijativa "Za čist i zdrav Jaskanski kraj" iz Jastrebarskog. Pomogli smo im vezano za izgradnju pogona za preradu bitumena (investitor Draco d.o.o., 8.000 tona/godišnje) u neposrednoj blizini naselja, na vodonosnom području. Pružili smo im pomoć oko formulacije službenih primjedbi na Elaborat zaštite okoliša te savjet oko procedure izmjene PPUG-a kojom bi se ovakva industrija zabranila. Savjetovali smo im da zatraže poništenje Rješenja nadležnog županijskog ureda u kojemu stoji kako za takav pogon nije potrebno provesti procjenu utjecaja na okoliš. Pružili smo im i savjete vezano uz prikupljanje potpisa na peticiji te vezano uz organiziranje lokalnog referenduma.

Ježdovec, najveće ilegalno odlagalište otpada u Zagrebu.o“

ZAŠTITARSKO – EKOLOŠKA ORGANIZACIJA NOBILIS

Međimurska, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija

Ukupan broj prijava: 111

Tijekom izvještajne godine evidentiran je značajan broj prijava i poziva građana koji se odnose na ugrožavanje okoliša, javnog zdravlja i dobrobiti životinja. Analiza zaprimljenih slučajeva provedena je na temelju pojedinačnih prijava te tablice klasifikacije poziva, koja omogućuje uvid u vrstu, učestalost i kontinuitet prijavljenih problema.

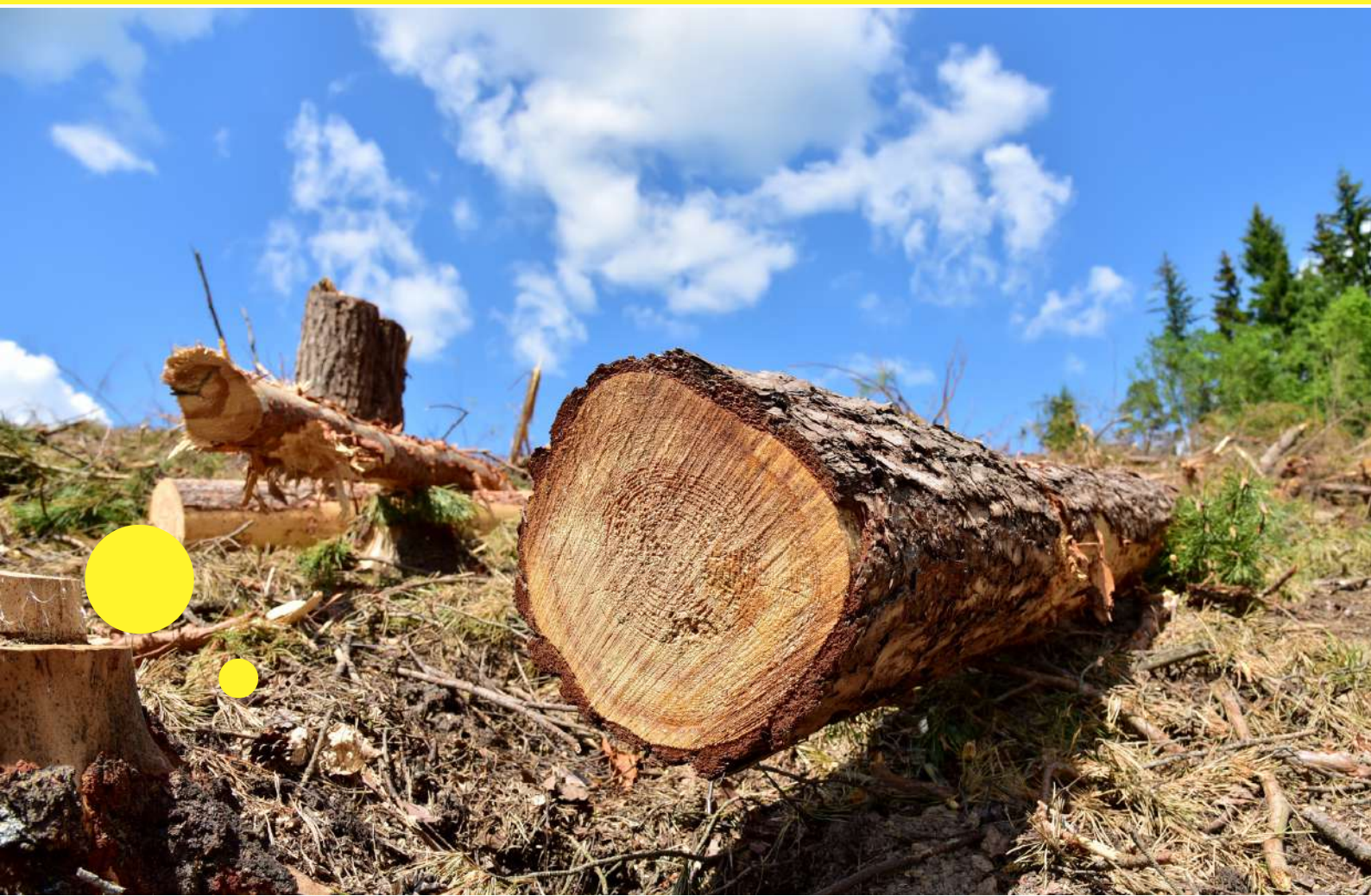
Zaprimljena je prijava koja se odnosi na dugotrajno i kontinuirano nepropisno ispuštanje fekalnih i otpadnih voda s privatne nekretnine na okolno zemljište. Prema navodima iz prijave, otpadne vode se svakodnevno ispuštaju iz objekta bez odgovarajućeg sustava odvodnje ili sabirne jame, čime dolazi do izravnog onečišćenja tla. Posljedica navedenog postupanja je širenje intenzivnih neugodnih mirisa, stvaranje nehygijskih uvjeta te potencijalna opasnost od zagađenja podzemnih voda i bunara, što predstavlja ozbiljan rizik za zdravlje ljudi i životinja. Onečišćenje također negativno utječe na okoliš i kvalitetu života stanovnika u neposrednoj blizini. S obzirom na učestalost i trajanje opisanog problema, postoji osnovana sumnja na kršenje važećih sanitarnih i okolišnih propisa, zbog čega je u prijavi zatražen žuran inspekcijski nadzor te poduzimanje zakonom propisanih mjera radi sprječavanja daljnjeg onečišćenja i uklanjanja nastalih posljedica.

Prema podacima iz tablice zaprimljenih poziva, najveći udio poziva tijekom godine odnosi se upravo na okolišna onečišćenja, dok velik broj prijava kontinuirano bilježimo i u kategoriji ostavljanja životinja na cesti. Ova vrsta poziva pojavljuje se tijekom cijele godine i predstavlja ozbiljan sigurnosni i etički problem.

Također, analiza pokazuje da nelegalna sječa šuma čini jednu od učestalijih kategorija prijava, s ponavljajućim pozivima vezanima uz ista ili slična područja, što upućuje na trajnost problema i potrebu za snažnijim nadzorom.

Podaci potvrđuju da građani aktivno prijavljuju probleme, ali i da dio prijava ukazuje na nedovoljno trajna rješenja na terenu, što rezultira ponovljenim pozivima za iste ili slične slučajeve. Evidencija i analiza poziva stoga predstavljaju ključan alat za prepoznavanje prioriternih područja djelovanja. Zaključno, nužno je jačati ciljani inspekcijski nadzor, unaprijediti međuinstitucionalnu suradnju te razvijati preventivne i edukativne aktivnosti, kako bi se dugoročno smanjio broj prijava i osigurala učinkovitija zaštita okoliša, javnog zdravlja i dobrobiti životinja.

PAN, UDRUGA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODE

Karlovačka i Ličko-senjska županija

Ukupan broj prijava: 36

Najveći broj prijava (nešto više od 30%) odnosi se na otpad. No tu treba naglasiti da se ne radi samo o prijavama nepropisno odloženog otpada u okolišu, već građani i dalje traže informacije o mjestima prikupljanja/odlaganja elektroničkog otpada. To nam ukazuje na slabu komunikaciju pružatelja usluga prema građanima.

Slijede prijave iz kategorije vode (25%), te prijave koje se odnose na životinje (skoro 14%). Nešto više od 11% odnosno 4 prijave odnose se na bespravnu gradnju i namjeravane zahvate u okolišu.

Kada govorimo o vodama, prijave se odnose na sumnje na onečišćenja rijeka i mora, te izlivanje otpadnih voda. I dok promjena određenih fizikalnih parametara vode rijeke Korane ne znači nužno onečišćenje, moramo iskazati zabrinutost zbog odnosa nadležnih tijela javne vlasti prema ovom javnom dobru, naročito u Karlovcu, nizvodno od Foginovog kupališta. Ovo ljeto svjedočili smo opetovanim upozorenjima županijskog Zavoda za javno zdravstvo da se kupanje u Korani ne preporučuje, no čini se da je odgovor nadležnih puštanje vode da oteče.

Foto: Eko-Pan_otpad

Raduje nas da se niti jedna od 5 zaprimljenih prijava iz kategorije životinje, za razliku od prethodnih godina, ne odnosi na nepropisne uvjete držanja životinja niti na zlostavljanje. Prijave pronalaska ptica i ježeva govore o visokom stupnju empatije građana koji su nas pozivali.

Što se, pak, uspjeha u rješavanju prijavljenih problema tiče, nešto više od 55% prijava je riješeno. U više od 61% identitet prijavitelja nam je poznat, no isti nikada nismo niti ćemo komunicirati prema tijelima javne vlasti nadležnim za postupanje po predmetnim prijavama. Servis su više koristili građani iz Karlovačke županije (77,78% prijava), dok je broj prijava iz Ličko-senjske županije dosta niži – 16,67%. Prijave nam ponekad stižu i iz drugih dijelova Republike Hrvatske. One koje se odnose na traženje informacija, ako iste posjedujemo, rješavamo sami, dok kompliciranije prijave prosljeđujemo udrugama iz Mreže Zelenih telefona koje pokrivaju područje s kojeg je prijava zaprimljena.

Iskustva Zelenog telefona za Karlovačku i Ličko-senjsku županiju u 2025. godini još jednom su prikazala stvarne dimenzije problema u svezi gospodarenja otpadom s kojim se susreću naročito manje jedinice lokalne samouprave. I dok se u nekim slučajevima problem riješi nadležnim postupanjem Državnog inspektorata, u drugim on biva potpuno ignoriran od strane općinskog načelnika, dok od Inspektorata izostaje povratna informacija. Stoga valja naglasiti da među 44% neriješenih prijava iz prošle ima onih kojima ćemo se baviti i u ovoj godini, jer se odnose na prijave na koje nadležna tijela javne vlasti nisu dostavila povratne informacije o poduzetim mjerama.

Foto: Eko-Pan_otpad

UDRUGA EKO-ZADAR

Zadarska županija

Ukupan broj prijava: 62

Zeleni telefon udruge „Eko-Zadar“ u 2025. godini zaprimio je ukupno 62 prijave i upita građana vezanih uz različite okolišne probleme na području Zadarske županije. Prijave su obuhvaćale nekoliko tematskih kategorija: najviše ih je bilo vezano uz otpad (20 prijava) zatim more i obalu (19), dok nešto manje u kategorijama zrak (6), gradnja (6), zelenilo (4), životinje (4) i razno (3).

Najveći broj prijava odnosio se na nepropisno odlaganje otpada, uključujući nagomilavanje otpada u okolišu, azbestni otpad, olupine vozila te onečišćenje plaža i priobalnog područja.

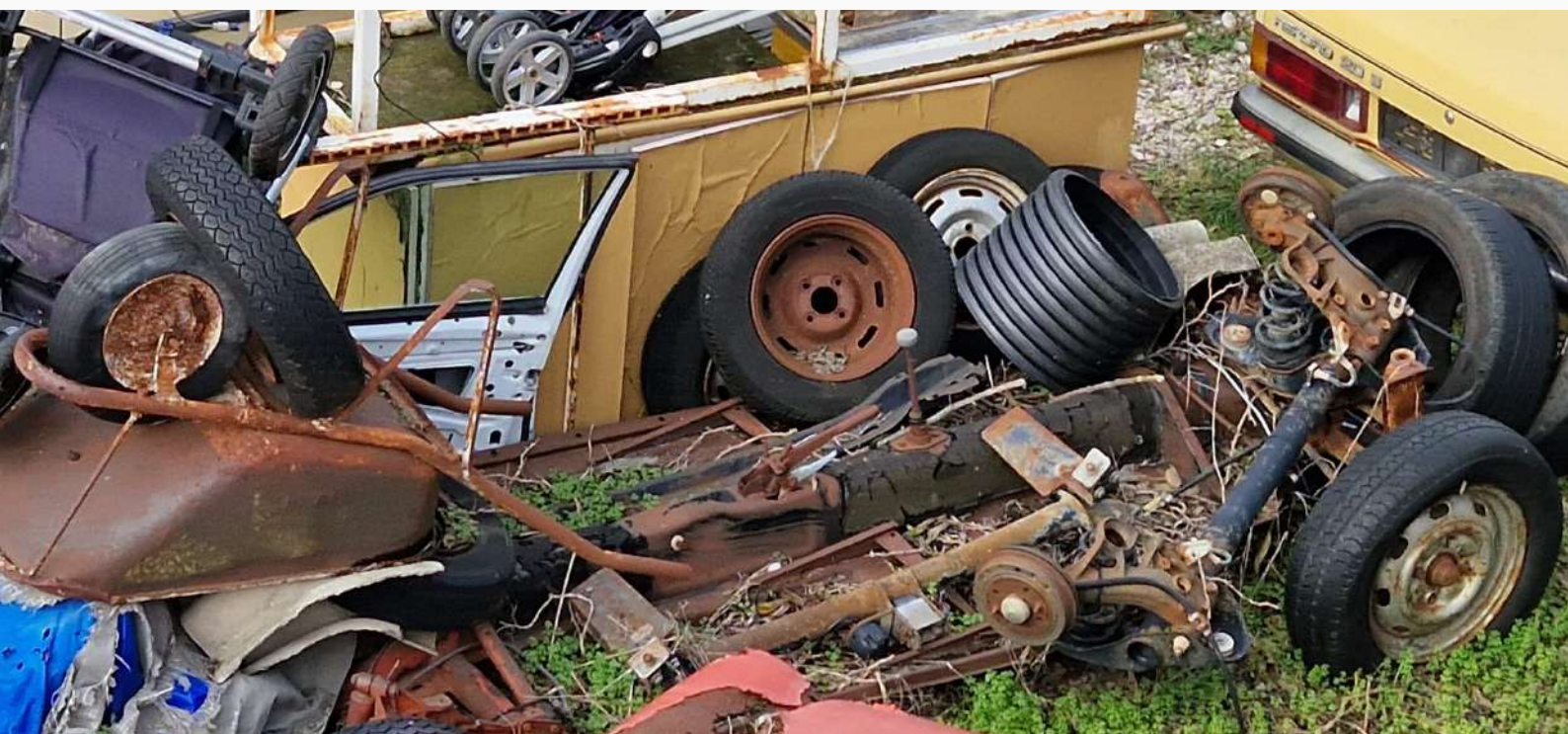

Foto: Eko-Zadar_olupine

Značajan dio prijava odnosio se i na onečišćenje mora, uključujući zamućenje, promjenu boje, pojavu naftnih mrlja, otpad u moru te sumnje na ispuštanje fekalnih i otpadnih voda. Posebno su učestale prijave vezane uz izlivanje sadržaja septičkih jama na javne površine i u more, što ozbiljno ugrožava okoliš, javno zdravlje i kvalitetu života.

U kategoriji zrak, prijave su se odnosile na neugodne mirise, smrad i moguće onečišćenje zraka, najčešće povezano s loženjem neprimjerenih materijala ili drugim izvorima onečišćenja u naseljenim područjima. Gradnja je uključivala prijave o bespravnoj gradnji, nasipavanju obale i zahvatima koji mogu dovesti do trajne degradacije prostora, dok su neki prijavljivali i kontinuirano narušavanje obalnog pojasa – jedan od ključnih okolišnih problema u županiji.

U području zelenila, građani su prijavljivali uklanjanje stabala i zahvate u zelenim površinama, dok su prijave vezane uz životinje ukazivale na neodgovorno postupanje i pojavu nametnika.

Za 2026. godinu planira se daljnje jačanje vidljivosti Zelenog telefona, unaprjeđenje načina zaprimanja prijava te nastavak suradnje s građanima i nadležnim institucijama, s ciljem učinkovitijeg rješavanja okolišnih problema.

Foto: Eko-Zadar_onečišćenje mora_kolektor

UDRUGA ZA PRIRODU, OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ SUNCE

Splitsko-dalmatinska županija

Ukupan broj prijava: 166

U 2025. godini Zeleni telefon udruge Sunce nastavio je biti ključna kontaktna točka za građane koji žele prijaviti okolišne probleme i dobiti savjet o daljnjim koracima. Zaprimito je ukupno 166 prijava, koje su obuhvatile 171 prijavljenu kategoriju, budući da su pojedini slučajevi uključivali više tema. Tijekom godine uspješno je riješeno 100 predmeta, dok je za dio prijava postupanje i dalje u tijeku. Prijave su omogućile uvid u najčešće okolišne izazove na terenu te su poslužile kao temelj za informiranje javnosti, jačanje zagovaračkih aktivnosti i komunikaciju s nadležnim institucijama.

Uz pregled najčešće prijavljivanih kategorija, Godišnji izvještaj o radu Zelenog telefona u 2025. donosi i primjere slučajeva koji pokazuju koliko je točna i pravovremena reakcija važna, ali i koliko je potrebno unaprijediti provedbu propisa te odgovornost tijela nadležnih za zaštitu okoliša.

Foto: Sunce_nasipavanje obale

NAJČEŠĆE PRIJAVLJENI SLUČAJEVI

Najveći broj prijava i nadalje se odnosi se na kategoriju otpada (46 prijava) i to zbog ilegalnog odlaganja kao i spaljivanju otpada u okolišu. Druga najbrojnija kategorija prijava i ove godine bila je onečišćenje mora (44 prijave), unutar kojih se većina slučajeva odnosi na onečišćenja koja su uzrokovana ispuštanjem otpadnih voda bilo s plovila ili s kopna.

Pitanja zelenih površina (14 prijava), voda (11 prijava) i zraka (10 prijava) također su se istaknula, dok su teme poput rudarenja, životinja, šuma, buke i bespravne gradnje bile rjeđe, no jednako važne kategorije s aspekta zaštite okoliša

SUNCE

U 2025. godini većina prijava stigla je s područja Splitsko-dalmatinske županije (75%), dok je manji broj zaprimljen iz Dubrovačko-neretvanske županije (5%). Primjetan je rastući trend prijava iz drugih županija, čak 20%. To ukazuje da komunikacijske kampanje Sunca zaista dopiru do šire javnosti te jačaju vidljivost i povjerenje u rad Zelenog telefona i izvan područja koje Sunce primarno pokriva. Bez obzira na županiju iz koje dolazi prijava, građanima se pruža savjetodavna podrška te se prijave, prema potrebi, proslijeđuju nadležnim organizacijama unutar Mreže zelenih telefona radi pravovremene i učinkovite obrade.

Najviše prijava stiglo je u srpnju i rujnu, a porast se može povezati s kampanjom Sunca „A di se ti sidriš?“. Kampanja je pozivala građane da aktivno reagiraju na onečišćenje mora i prijave uočene probleme, uz naglasak na odgovorno ponašanje na Jadranu.

Rastući broj prijava građana i organizacija civilnog društva odraz je ne samo povećane ekološke svijesti, već i sve izraženije zabrinutosti zbog neadekvatnog i nedovoljno učinkovitog djelovanja nadležnih institucija u području zaštite mora i obalnog prostora.

S ciljem prepoznavanja najčešćih pritisaka na morski okoliš te oblikovanja konkretnih i provedivih preporuka za unapređenje institucionalne prakse, izradili smo Analizu slučajeva povezanih sa zaštitom mora na temelju prijava Zelenog telefona Sunca za 2024. i 2025. godinu.

Analiza pruža uvid u tipologiju prijavljenih problema, učestalost pojedinih oblika ugrožavanja te obrasce institucionalnog postupanja, čime se stvara temelj za zagovaranje učinkovitijih mehanizama nadzora, bržeg postupanja i snažnije zaštite morskih i obalnih ekosustava.

Trend se povećanja prijava nastavlja i u studenom, odnosno početkom zimske sezone kada ima najviše prijava o ilegalnom odlaganju i spaljivanju otpada.

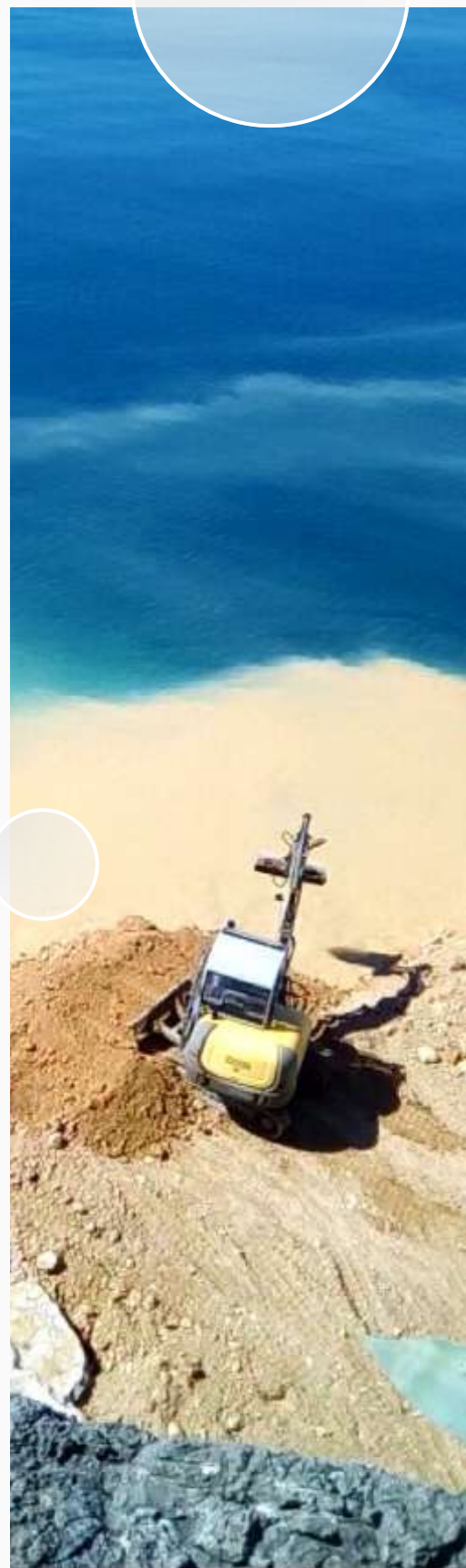

Foto: Sunce_nasipavanje obale

SLUČAJ STOMORSKA I SPALJIVANJE OTPADA

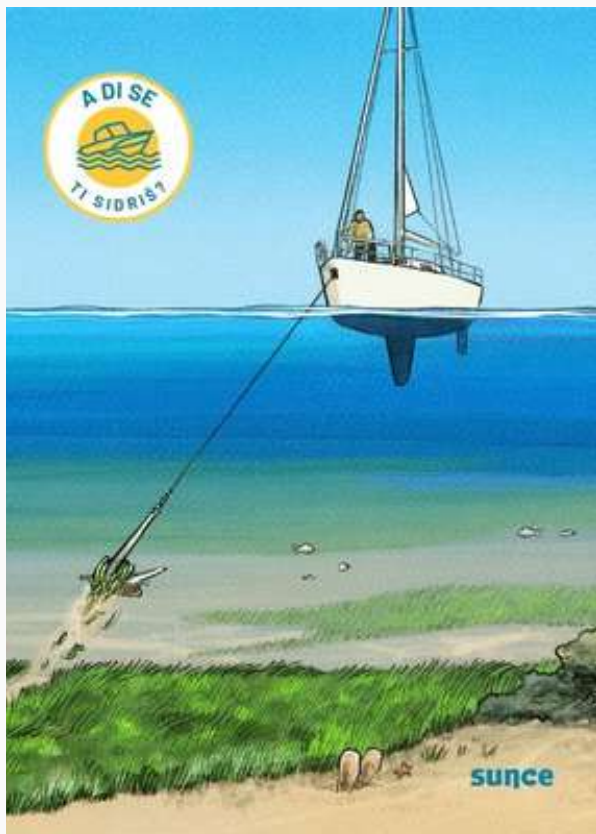
Među 46 prijava u kategoriji otpada, za 25 predmeta još se čekaju odgovori nadležnih tijela. Među riješenim slučajevima ističe se slučaj Stomorska na otoku Šolti, koji može poslužiti i za edukaciju građana o tome kako riješiti ovakve slučajeve samostalno. Točnije, kada kontaktirati komunalno poduzeće, a kada Inspekciju zaštite okoliša.

Iz Stomorske je u rujnu zaprimljena prijava zabrinutih građana koji su uočili ilegalno odlaganje otpada na privatnim i javnim površinama, uključujući i spaljivanje istoga. Ovakvi slučajevi često se ponavljaju, a građanima nije uvijek jasno kome se trebaju obratiti.

Važno je znati da se u slučaju počinitelja koji je fizička osoba ili nepoznat kontaktira komunalno redarstvo. Oni imaju sva potrebna ovlaštenja za postupanje i procesuiranje počinitelja. Kada su počinitelji pravne osobe, nadzor provodi Inspekcija zaštite okoliša. Zakon im daje jasna i široka ovlaštenja. Izbjegavanje identifikacije ili suradnje s nadležnim tijelima nije moguće.

KAMPANJA „A DI SE TI SIDRIŠ“

Tijekom ljeta 2025. godine, Sunce je nastavilo s kampanjom „A di se ti sidriš“, s ciljem podizanja svijesti o važnosti očuvanja Jadranskog mora. Kampanja je, između ostalog, pozivala građane na prijavu slučajeva onečišćenja mora. Kao rezultat, tijekom ljetnih mjeseci 2025. zaprimljene su 44 prijave onečišćenja mora odnosno 15 prijava više nego li prethodne godine.

Ovi podaci daju dodatnu težinu zagovaranju prema nadležnim institucijama jer pokazuju da su potrebne učinkovitije mjere i daljnje izmjene odnosno bolja provedbu postojećeg zakonskog okvira.

Istodobno, rezultati potvrđuju važnost nastavka inicijativa koje kombiniraju edukaciju, praktične savjete i poticanje odgovornog ponašanja, budući da svaka prijava građana doprinosi stvaranju temelja za konkretne promjene.

SLUČAJ BRODA MOBY DREA U BRODOSPLITU

Prije nego je brod Moby Drea postao predmet medijskog interesa, Sunce je u srpnju 2025. na Zeleni telefon zaprimilo anonimne informacije o planiranom uklanjanju azbestnih materijala u Brodosplitu. S obzirom na dugogodišnju povijest onečišćenja azbestom na području Splita i okolice, osobito u Vranjicu i Sjevernoj luci ([LINK](#)), ova je tema Suncu bliska i dobro poznata.

Dodatne informacije dobivene od međunarodnih stručnjaka i europskih organizacija otvorile su niz pitanja, osobito zbog nesukladnosti u dokumentaciji o opasnim materijalima (Inventory of Hazardous Materials) i neizvjesnosti oko sigurnog uklanjanja azbesta te njegovog zbrinjavanja u Hrvatskoj. Naime, brod je već dulje vrijeme predmet praćenja organizacije NGO Shipbreaking Platform.

Azbest je problem s kojim se lokalna zajednica već desetljećima suočava kroz ozbiljne zdravstvene, okolišne i društvene posljedice, zbog čega svaka nova aktivnost koja uključuje rukovanje ovom vrstom opasnog otpada zahtijeva poseban stupanj pažnje, transparentnosti i strogu usklađenost s važećim propisima.

Upravo iz tog razloga Sunce je prikupilo dostupnu dokumentaciju te uputilo pitanja Ministarstvu zaštite okoliša i zelene tranzicije i Inspekciji zaštite okoliša, zatim Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike i Inspekciji rada, kao i Tržišnoj inspekciji. Upiti su poslani i Brodosplitu te tvrtki Diak, s ciljem dobivanja informacija o planiranim radovima, osposobljenosti radnika, nadzoru te zbrinjavanju uklonjenog azbesta.

Cilj ovih upita bio je dobiti jasnu sliku o stvarnom opsegu zahvata, odgovornostima pojedinih sudionika te usklađenosti planiranih aktivnosti s važećim propisima. Sunce se zalaže za potpunu transparentnost u postupanju s opasnim otpadom, dosljednu primjenu nacionalnog i europskog zakonodavstva te za zaštitu zdravlja ljudi i okoliša kao apsolutni prioritet.

U konačnici, Sunce je zaprimilo informaciju o rješenju Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture kojim se zabranjuje planirani remont broda Moby Drea u brodogradilištu Brodosplit te se nalaže njegovo uklanjanje iz hrvatskih teritorijalnih voda. Moby Drea je u produljenom roku napustio hrvatske vode.

Slučaj je potaknuo novi val poziva Zelenom telefonu, pri čemu je građanima savjetovano da azbest ne uklanjaju samostalno, već da takve radove prepuste ovlaštenim tvrtkama. U slučajevima kada se ipak odluče na samostalno uklanjanje manjih količina, preporučeno je pažljivo rukovanje uz zaštitnu opremu te sigurno pakiranje i odlaganje na lokacije koje zaprimaju opasni otpad (npr. Karepovac i gradska reciklažna dvorišta).

Slučaj broda Moby Drea ponovno je otvorio pitanja upravljanja azbestom u Hrvatskoj, nadzora nad radovima s opasnim otpadom, usklađenosti prakse s važećim zakonodavstvom te dugoročnih kapaciteta za zbrinjavanje azbestnog otpada.

Stajalište Sunca je da problem azbesta u Splitu i okolici još uvijek nije sustavno riješen, da i dalje postoji velik broj objekata s azbestnim krovovima i pločama te da građanima nisu uvijek dostupne jasne i lako razumljive informacije o pravilnom postupanju i zbrinjavanju takvog otpada.

Foto: Sunce_Moby drea_javna akcija

Projekt sunčane elektrane Gala – Obrovac Sinjski

Sunčana elektrana Gala – Obrovac Sinjski još je jedan primjer planiranja velikog zahvata u očuvanom području prirode važnom za lokalnu zajednicu. U zagovaranje protiv izgradnje uključili su se predstavnici civilnog društva i stručne javnosti. Sunce se pridružilo Marku Cvrliji, aktivistu i predstavniku Komisije za zaštitu planinske prirode pri Hrvatskom planinarskom savezu, a reagirale su i organizacije okupljene u Zeleni forum, uključujući BIOM, Zelenu akciju i Hylu.

Projekt predviđa izgradnju elektrane na 248,5 hektara poroznog krškog platoa, svega 1,5 km iznad vodocrpilišta Kosinac, ključnog izvora pitke vode za stanovništvo Cetinske krajine. Prema Studiji o procjeni utjecaja na okoliš (SUO), zahvat uključuje uklanjanje oko 252 ha šume i šikare, što bi moglo dovesti do gubitka prirodne filtracije, povećanja poplavnih rizika te potencijalnog onečišćenja vodnih tijela.

Povjerenstvo u postupku procjene utjecaja na okoliš na sjednici održanoj 1. listopada 2025. u Ministarstvu zaštite okoliša i zelene tranzicije nije usvojilo mišljenje o prihvatljivosti zahvata. Iako je pet članova glasalo „za“, a četiri „protiv“, zbog izostanka jednog člana nije postignuta potrebna natpolovična većina. Protiv zahvata očitovala se i Splitsko-dalmatinska županija, kao i predstavnici lokalne zajednice. U tom trenutku činilo se da je projekt barem privremeno zaustavljen.

Dana 25. studenoga 2025. upućen je apel ministrici u ime mreže Zelenog foruma, kojom je zatraženo odbijanje prihvatljivosti zahvata. Studija je obuhvaćala zahvat unutar područja ekološke mreže Dinara, neposredno uz granice Park prirode Dinara, te je sadržavala niz ozbiljnih manjkavosti. Unatoč tvrdnji da na području zahvata nisu zabilježene strogo zaštićene biljne vrste, terenski obilazak predstavnika Hrvatskog botaničkog društva, Hrvatskog planinarskog saveza i Udruge BIOM potvrdio je prisutnost zaštićenih i endemskih vrsta. Utvrđene su i druge nepravilnosti, uključujući netočne i kopirane toponime te nedostatnu obradu speleoloških objekata.

Unatoč navedenom, 30. siječnja 2026. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije donijelo je rješenje kojim je planirani zahvat ocijenjen prihvatljivim za okoliš i ekološku mrežu, uz primjenu propisanih mjera zaštite i programa praćenja stanja okoliša. Time je projekt formalno dobio administrativno odobrenje u postupku procjene utjecaja na okoliš. Ono što se nakon sjednice Povjerenstva smatralo mogućim zaustavljanjem projekta pokazalo se tek privremenom procesnom situacijom, a ne stvarnim odbijanjem zahvata.

S obzirom na ozbiljne stručne primjedbe, rizike za vodne resurse i krški ekosustav te manjkavosti Studije, udruge okupljene u Zelenom forumu pokrenut će upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. Sudski postupak predstavlja trenutačno jedini preostali institucionalni mehanizam za pokušaj zaustavljanja realizacije projekta.

UDRUGA ZA ZAŠTITU PRIRODE I OKOLIŠA ZELENI OSIJEK

Osječko-baranjska županija i Slavonija

Ukupan broj prijava: 56

Udruga Zeleni Osijek tijekom 2025. godine nastavila je s redovnim aktivnostima vođenja programa Zeleni telefon u okviru Mreže Zelenih telefona Hrvatske. Provođenje programa Zeleni telefon od strane Zelenog Osijeka bilo je sufinancirano sredstvima iz proračuna Osječko-baranjske županije za 2025. godinu. Udruga je zaprimila 56 prijava različitim komunikacijskim kanalima, od čega je uspješno otklonjeno 34 okolišna problema (60,7%). Ostvareno je povećanje broja od 7 prijava (14%) u odnosu na 2024. godinu. Prijave su zaprimljene iz 5 županija u Slavoniji i Baranji: Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i Virovitičko-podravske županije.

Dežurstvo na Zelenom telefonu i zaprimanje prijava odvijalo se u uredu Udruge Zeleni Osijek u Osijeku te u Eko centru Zlatna Greda, gdje je voditelj programa bio dostupan tijekom radnog vremena od 8 sati radnim danima (ponedjeljak – petak). U rješavanje slučajeva dobrovoljno se, prema potrebi, uključivalo i ostalih dvoje djelatnika udruge, čime je osigurana dodatna podrška. U rješavanje pravno kompleksnijih slučajeva aktivno su se prema potrebi uključivali i studenti Pravnog fakulteta Osijek (20), ujedno članovi Zelene pravne klinike, koji su pružali besplatne pravne savjete voditelju programa.

Prijave su prema tematskom području kategorizirane na: otpad (19), zelenilo (15), životinje (7), vode (6), zrak (4), gradnja (2), zagađenje tla (2) te zagađenje bukom (1).

U 2025. godini, također 34 prijavljena okolišna problema su uspješno otklonjena, najvećim dijelom iz Osječko-baranjske županije. Ostale prijave u procesu su rješavanja te su o njima obaviještena nadležna tijela, od čega je veći dio prijava proslijeđen jedinicama lokalne samouprave na području kojih je slučaj detektiran, ali i nadležnim inspekcijama Državnog inspektorata, PU Osijek.

PROMOCIJA PROGRAMA ZELENI TELEFON I INFORMIRANJE GRAĐANA

Uz kontinuiranu promociju na društvenim mrežama, savjetovanje građana, kao i kroz suradnju Zelenog Osijeka i Zelene pravne klinike Pravnog fakulteta u Osijeku, program je dodatno približen javnosti u Osječko-baranjskoj, te ostalim županijama u Slavoniji i Baranji. U okviru navedene suradnje, 20 studenata, članova Zelene pravne klinike, zajedno s voditeljicom klinike, volonterski je sudjelovalo u rješavanju pravno složenijih, kako bi se osigurala bolja podrška građanima i ispravno pristupalo institucijama.

Osim navedenih aktivnosti, Zeleni telefon promoviran je i putem radijskog programa, u emisiji „Zeleni balans“ Novog radija Đakovo. Voditelj programa sudjelovao je u radijskom intervjuu emitiranom 11. prosinca 2025. godine, tijekom kojega su slušateljima predstavljeni Zeleni telefon, njegov način rada i značaj za regionalnu zajednicu, kao i ostali aktualni projekti i aktivnosti koje provodi Zeleni Osijek.

ZAKLJUČAK

Zeleni telefon predstavlja jedan od ključnih i dugovječnijih programa rada Udruge Zeleni Osijek, koji se kontinuirano provodi već dugi niz godina s ciljem omogućavanja građanima brzog i jednostavnog načina prijave ekoloških problema te aktivnog sudjelovanja u njihovom rješavanju koordinacijom prema nadležnim institucijama.

U sklopu programa Zeleni telefon nastaviti će se aktivnosti usmjerene na unapređenje zaštite okoliša i podizanje svijesti javnosti u 5 županija u Slavoniji i Baranji. Među njima je redovito dežurstvo na Zelenom telefonu, a nastaviti će se i aktivnosti promocije, informiranja javnosti te izrada i distribucija edukativnih materijala kako bi se povećala vidljivost Zelenog telefona i potaknulo veće sudjelovanje građana kroz buduća sufinanciranja Zelenog telefona kroz dostupne javne natječaje za organizacije civilnog društva.

Kroz daljnji razvoj i unaprjeđenje programa Zeleni telefon, Udruga Zeleni Osijek nastaviti će i u 2026. godini raditi na jačanju ekološke svijesti, zaštiti prirode i pružanju podrške građanima u rješavanju okolišnih problema u lokalnoj zajednici, te nastaviti informirati građane u pravu na pristup informacijama o okolišu u suradnji sa Zelenom pravnom klinikom Pravnog fakulteta u Osijeku.

UDRUGA ŽMERGO

Primorsko-goranska županija

Ukupan broj prijava: 40

U 2025. godini Udruga Žmergo zaprimila je 40 prijava iz Primorsko-goranske županije, većinom vezanih uz otpad (11 prijava) i gradnju (10 prijava). Najveći broj prijava stigao je putem telefona (14), dok su manji postoci prijava pristigli e-mailom (6) i tri osobno. Najveći broj prijava odnosio se na nepropisno odlaganje otpada, bespravnu gradnju. Udruga je najčešće davala savjete i informacije, a 18 prijava je zatvoreno. Ove godine kao poseban uspjeh izdvajamo povećani broj prijava u odnosu na prethodnu godinu, što ukazuje na rastući građanski aktivizam u Primorsko-goranskoj županiji.

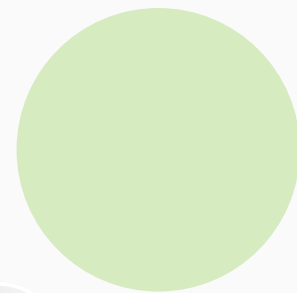
Postoji zabrinjavajući trend neriješenih prijava zbog nedostatka inspektora i neučinkovitosti kadrova za komunalne djelatnosti pojedinih jedinica lokalnih samouprava. Suradnja s nadležnim službama ocijenjena je slabo, dok je aktivnost građana za svaku pohvalu.

Uloga Udruge u najvećem je postotku bila davanje savjeta i informacija (12 prijava), a zatim posredovanje i izravno sudjelovanje. Sve zaprimljene prijave su novonastali problemi na različitim lokacijama diljem Primorsko-goranske županije, odnosno nemaju poveznice sa slučajevima nastalim tijekom djelovanja Zelenog telefona u PGŽ prethodnih godina. Zatvoreno je 18 od ukupno 40 prijava te za većinu prijava građani nisu bili voljni dati svoj identitet.

Divlja odlagališta otpada koja su ostala nerazriješena mapirali smo te njihovu sanaciju, kao i prethodnih godina, planiramo obaviti uz pomoć organizacija, obrazovnih ustanova i samih građana putem nacionalne akcije Zelena čistka. Ističemo da je situacija vezana uz nepravilno odlaganje otpada puno bolja u odnosu na prethodne godine, pogotovo u smislu odlaganja otpada na privatnim posjedima.

Primijetili smo porast broja prijava na Zeleni telefon, osobito od vlasnika kuća iz Zagreba te stranih državljana, iz Slovenije, ali i građanka Švicarske.

Također, na stanici za mjerenje kvalitete zraka u naselju Gerovo, koju je instalirao Grad Čabar, evidentirano je zagađenje zraka. O navedenom je Grad Čabar obaviješten Državni inspektorat putem obrasca za prijave na mrežnim stranicama Državnog inspektorata Republike Hrvatske, ali je nazvao i Zeleni telefon te nam uputio dokumentaciju, što govori o povjerenju jedinice lokalne uprave o radu Zelenog telefona.

Također, kao što je to bio slučaj i 2024. godine, nastavio se trend velikog broja prijava bespravne gradnje i zahvata u okolišu, što predstavlja alarmantan problem, s obzirom na to da je odgovor državnog inspektorata, pogotovo kada se radi o prijavama velikih i kompleksnih zahvata u prostoru zbog sumnje na nezakonite radnje, koje većinom uključuju rad nekoliko nadležnih odjela inspektorata, vrlo spor do nikakav, što izaziva dodatne frustracije građana te gradi veliko nepovjerenje u pravni sustav države.

Suradnju s nadležnim službama bismo ocijenili ocjenom 2, na ljestvici od 1 do 5, zbog u većini slučajeva dugog vremenskog razmaka podnošenja službenih očitovanja od dana podnesene prijave.

S druge strane, kao što je to bio slučaj i u 2024. godini, vrlo pozitivno ocjenjujemo aktivnost samih građana koji slučajeve u svojoj okolini većinom i sami rješavaju u komunikaciji s nadležnim službama.

EKOLOŠKA UDRUGA „KRKA“ KNIN

Šibensko-kninska županija

Ukupan broj prijava: 58

Tijekom 2025. godine Ekološka udruga „Krka“ Knin za područje Šibensko-kninske županije obradila je ukupno 58 prijava. 56 prijava je zatvoreno, a 2 su još otvorene.

Najzastupljenija kategorija je „Otpad“ s dvadeset četiri prijave dok je slijede kategorije „Životinje“ s deset prijava, „Promet“ i „Zelenilo“ s po sedam prijava, „Vode“ sa šest prijava, „Zrak“ s tri prijave te kategorija „Razno“ s jednom prijavom (devastacija suhozida u općini Murter – Kornati). U ovom kvartalu žene (32) su više prijavljivale od muškaraca (26). Ljudi uglavnom žele ostati anonimni. Putem e-maila je bilo 27 prijava, telefonom 18 prijava, a osobnim dolaskom 13 prijava. Suradnju s nadležnim službama ocijenili bi s ocjenom 4 na skali od 1 do 5. Istakli bi dobru suradnju s lokalnim uredom Državnog inspektorata. Aplikacija e-Komunalni redar Grada Knina dodatno je omogućila građanima prijave komunalnih problema.

Na urbane sredine se odnosi 40 prijava, a na ruralne 18 prijava. Najviše je prijava bilo na administrativnom području grada Knina (36), zatim slijedi grad Šibenik (9), općina Kistanje (5), općina Biskupija (3), grad Vodice (2), općina Brodarica (2) te općina Murter-Kornati (1). Udruga „Krka“ je sudjelovala na većini prijava kao posrednik (52), a na 6 prijava smo savjetovali i informirali.

Foto: Krka Knin_zagađenje laguna

OTVORENI SLUČAJEVI - PROBLEM ONEČIŠĆENJA RIJEKA KRKE I ORAŠNICE

Problem onečišćenja rijeka Krke i Orašnice u Kninu, posebice u području tzv. kninskih laguna, predstavlja dugogodišnju ekološku krizu koja traje više od tri desetljeća. Glavni izvor zagađenja su industrijski otpad i nepročišćene otpadne vode koje se izljevaju iz laguna u rijeku Orašnicu, pritoku Krke, a potom i u samu Krku. Lagune su smještene u blizini nekadašnje tvornice TVIK, danas pogona tvrtke DIV, koja proizvodi vijke. U njih se godinama odlagao industrijski otpad koji sadrži mazut, teške metale i sl.

Tijekom obilnih kiša, lagune se prelijevaju, a sadržaj dospijeva u Orašnicu i dalje u Krku. Analize su pokazale da koncentracije ugljikovodika u vodi premašuju dopuštene EU vrijednosti i do 3.000 puta, dok su razine cinka, kroma i aluminija u tlu višestruko iznad sigurnih granica. Zagađenje predstavlja ozbiljnu prijetnju zdravlju stanovnika Knina i šire regije, budući da Krka opskrbljuje pitkom vodom oko 100.000 ljudi u Šibensko-kninskoj županiji. Također, postoji opasnost da zagađenje dospije do Nacionalnog parka Krka, ugrožavajući njegov ekosustav.

Udruga je već dugi niz godina brojnim dopisima, medijskim izjavama, snimanjem milenijskih fotografija i dokumentarnih filmova, prijavama inspekcijama, informativnim kampanjama i sl. pokušava upozoriti nadležne na hitnost rješavanje problema i što bržu sanaciju laguna. U dopisima upozoravano i na problem nefunkcioniranja pročišćivača otpadnih voda.

Tijekom 2025.g. još intenzivnije smo pokušavali riješiti problem te bi izdvojili neke od naših aktivnosti:

- S kolegama iz Zelenog foruma sudjelovali smo na sastanku s Ministricom zaštite okoliša i zelene tranzicije na kojem se izložio problem te zamolilo za hitno rješavanje slučaja
- Sudjelovanje na konferenciji u organizaciji pučke pravobraniteljice „Zajedničkim naporima prema boljoj zaštiti prava na čist, zdrav i održiv okoliš“ na kojoj se također pričalo o „crnim točkama“ i molilo za njihovu sanaciju
- Slanje brojnih dopisa i primjedbi nadležnim tijelima odgovornima za sanaciju „crnih točki“

Unatoč brojnim upozorenjima i apelima Ekološke udruge Krka Knin i samih građana, sanacija laguna nije provedena, ali je došlo do manjih pomaka.

Problematične su, kao i uvijek do sad, i ilegalne deponije koje se neprestano pojavljuju i ponovo aktiviraju u ruralnim područjima i u divljem okolišu. Općine i gradovi u našoj okolini prijavili su najgore deponije na natječaj Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost za sufinanciranje uklanjanja otpada odbačenog u okoliš. I tu bi se trebalo krenuti s neakvim sustavom učinkovitijeg kažnjavanja neodgovornih građana i pravnih subjekata.

Foto: Krka Knin_čišćenje rijeke Krke

Građani nam se često javljaju s upitima vezano za odvajanje otpada te tu vidimo potrebu za dodatnom edukacijom i informiranjem građana

Osim problema zagađenja rijeke Krke građani nam se često obraćaju vezano za problem izostanka održavanja svih rijeka na kninskom području. Stoga smo inicirali sastanak s predstavnicima Hrvatskih voda, Grada Knina i Državnog inspektorata te je sastanak rezultirao početkom održavanja rijeke Krke te čišćenja smeća iz rijeke Butižnice.

„ZELENI TELEFON ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE“

Uspješnoj provedbi aktivnosti Zelenog telefona i riješenim slučajevima uvelike je pomogao odobreni projekt „Zeleni telefon Šibensko-kninske županije“ kojeg su financirali Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Šibensko-kninska županija i Javna ustanova „Nacionalni park Krka“. Kroz projekt izrađeni su edukativni materijali te je održano pet akcija informiranja građana putem eko-info pultova kako bi se ljudi dodatno osvijestili i educirali o važnosti odgovornog ponašanja prema okolišu. Također je izrađen priručnik „Zeleni telefon“ koji je dostupan na linku: https://www.eu-krka-knin.hr/files/Zeleni-telefon_prirucnik_%202025.pdf

Foto: Krka Knin_rijeka Orašnica

Foto: Krka Knin_

trikomana

ZELENA ISTRA

Istarska županija

Ukupan broj prijava: 168

Tijekom 2025. godine Zeleni telefon Zelene Istre zaprimio je ukupno 168 poziva građana, pri čemu je struktura prijava jasno ukazala na ključne okolišne probleme u lokalnim zajednicama: 32,14% prijava odnosilo se na otpad, ponajviše zbog divljih odlagališta, 28,57% na onečišćenje zraka, u velikoj mjeri povezano s učestalim prijavama smrada s Kaštijuna i emisijama iz cementare Calucem Molins Grupe, dok se 13,10% prijava odnosilo na urbano zelenilo, odnosno sve izraženiji problem sječe stabala i uklanjanja cijelih drvoreda uslijed intenzivne gradnje. I kategorija rudarenje je imala veći prosjek nego prethodnih godina zbog velikog broja prijava vezanih uz kamenolom Vidrijan i planiranje novog eksploatacijskog polja.

SLUČAJ KAMENOLOMA VIDRIJAN

Na temelju prijava građana i suradnje sa stanovnicima naselja Ilirija, Labinske ulice i Šijane, Zelena Istra inicirala je prosvjed protiv planiranog širenja kamenoloma „Vidrijan I” u Puli. Projekt predviđa eksploataciju tehničko-građevnog kamena miniranjem na površini od gotovo 3,86 hektara, na svega 204 metra od prvih kuća, s planiranim trajanjem od 32 godine. Kroz Zeleni telefon, građani su bili informirani o svim aktivnostima i načinima sudjelovanja, a udruga je putem društvenih mreža kontinuirano mobilizirala javnost i organizirala prosvjed.

Foto: Zelena Istra_slučaj Vidrijan

KAMPANJA OSVJEŠTAVANJA O DIVLJIM ODLAGALIŠTIMA

Tijekom kolovoza 2025., potaknuti velikim brojem prijava divljih odlagališta otpada, Zelena Istra je pokrenula online kampanju osvještavanja građana o problemu divljih odlagališta, objavljujući primjere i uzroke problema. Objave su dosegnule oko 23.000 pregleda, a posebno je medijsku pažnju izazvao slučaj odlaganja azbesta u Malim Vareškima, k.o. Krnica. Nakon prijave preko Zelenog telefona Državnom inspektoratu, policiji i Općini Marčana, komunalno redarstvo odmah je obavilo očevid, a otpad je ekspresno uklonjen, što pokazuje kako građanski nadzor putem Zelenog telefona može dovesti do brze reakcije nadležnih tijela.

Foto: Zelena Istra_Ližnjan odlagalište

DEVASTACIJA URBANOG ZELENILA

Kroz Zeleni telefon Zelena Istra pratila je i slučajeve devastacije urbanog zelenila. Negativan primjer bio je uklanjanje stogodišnjeg drvoreda u Umagu zbog izgradnje kružnog toka, dok je pozitivan primjer spašavanje desetak stogodišnjih stabala ladonje u Balotinoj ulici u Puli, gdje je udruga podržala inicijativu Protiv sječe, organizirala prosvjed i informirala građane. Nakon prosvjeda, Grad i Županija potvrdili su da neće izdati dozvolu za sječu, a investitor je neuspješno tužio Grad.

PRIJAVE VEZANE UZ POMORSKO DOBRO

Pristizale su i prijave vezane uz pomorsko dobro, otpad na plažama, nasipavanje i onemogućavanje pristupa plažama.

PROBLEMI KVALITETE ZRAKA

Najveći broj prijava koje se tiču zraka odnosile su se na prijave smrada s Kaštijuna i zagađenja zraka od tvornice cementa Calucem.Molins grupe. Voditeljica ZT sudjelovala je i na sastanku svih dionika u gradskoj vijećnici na tu temu. Zbog problematike s radom Županijskog centra Kaštijun – voditeljica ZT i član Zelene Istre aktivni su u Radnoj grupi za civilni nadzor nad radom tvrtke Kaštijun u sklopu koje je održano niz sastanaka s upravom Kaštijuna, Gradom Pula, obilazilo se postrojenje, slala su se priopćenja i prijave državnom inspektoratu. S obzirom na to da je kvaliteta zraka jedan od gorućih problema u našoj lokalnoj zajednici – Zelena Istra je u sklopu projekta „Climate Bridges in Action” organizirala javnu akciju „Diši čisto” u Puli te okupila lokalne građanske inicijative te na panelu problematizirala izvore zagađenja zraka u Pulima hom slučajev Zelenog telefona.

PODRŠKA GRAĐANSKIM INICIJATIVAMA

Kao podršku još jednoj inicijativi sa ZT, pokrenuta je i crowdfunding kampanja Dajla koja je osigurala sredstva za sudske troškove nastale u sporu protiv izgradnje marine u uvali Dajla koja će znatno narušiti vizuru i eko sustav u uvali. U slučaju građanske inicijative Moj Lipi Karigador dogodio se ponovni postupak PUO te je predstavница ZI sudjelovala na sastanku povjerenstva u Ministarstvu zaštite okoliša i zelene tranzicije. Sve ove aktivnosti jasno pokazuju kako Zeleni telefon i sustavna građanska prijava doprinose zaštiti okoliša i mobilizaciji lokalne zajednice.

Foto: Zelena Istra, javna akcija Čisto

ZAKLJUČAK GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA:

Tijekom 2025. godine Mreža Zelenog telefona Hrvatske još je jednom dokazala da je najvažniji i najlakši način na koji se građani mogu uključiti u zaštitu prirode i okoliša. Putem broja 072 123 456, e-maila i društvenih mreža, udruge članice zaprimile su ukupno **1.559 prijava**. Primjetno je da se način komunikacije mijenja – iako je telefon i dalje glavni, sve više ljudi šalje prijave digitalnim putem, što pokazuje da je servis postao pristupačniji mlađim generacijama i široj javnosti.

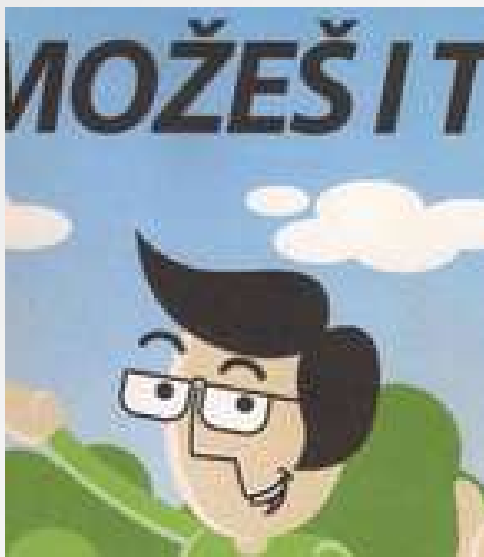
Analiza prijava iz svih dijelova Hrvatske jasno pokazuje da se isti problemi stalno ponavljaju, što izravno utječe na život ljudi. Najveći problem i dalje je otpad, od divljih odlagališta i spaljivanja smeća do nepropisnog odlaganja azbesta. Druga velika briga je onečišćenje voda i mora, najčešće zbog ispuštanja fekalija s brodova ili iz loših septičkih jama. U priobalju su građani najviše prijavljivali bespravnu gradnju i nasipavanje obale, dok su u gradovima ljudi ogorčeni zbog sječe starih drvoreda i uništavanja zelenih površina. Također, kvaliteta zraka i neugodni mirisi iz centara za otpad i tvornica ostaju goruća tema u mnogim zajednicama.

Rad udruga u 2025. godini postao je puno složeniji. Više se ne radi samo o primanju poziva, već o dugotrajnoj borbi koja uključuje proučavanje prostornih planova, sudjelovanje u kompliciranim postupcima procjene utjecaja na okoliš i pružanje pravne pomoći lokalnim inicijativama. Zeleni telefon se pokazao kao alat koji daje moć običnim ljudima – od pomoći u pisanju primjedbi na štetne projekte do pritiska na institucije da rade svoj posao. Uspjesi poput brze sanacije opasnog otpada u Istri, zaustavljanja spornih zahvata na moru ili odbijanja studija za projekte koji ugrožavaju pitku vodu, pokazuju da glas građana doista može donijeti promjenu.

Ipak, izvještaj upozorava i na ozbiljne probleme u sustavu. Često nedostaje inspektora na terenu, odgovori nadležnih službi su prespori ili uopće ne dolaze, a neka rješenja su samo privremena pa se isti problemi stalno vraćaju. U nekim dijelovima Hrvatske suradnja s institucijama je loša, što ljude čini frustriranim i smanjuje njihovo povjerenje u državu. Također, činjenica da građani stalno pitaju kamo s elektroničkim otpadom pokazuje da komunalna poduzeća ne informiraju javnost dovoljno dobro o tome kako se pravilno rješavati otpada.

Na kraju, 2025. godina potvrđuje da je Zeleni telefon ključan "radar" koji otkriva probleme koje bi institucije inače previdjele. Za budućnost je najvažnije pojačati inspekcijski nadzor, natjerati službe da brže reagiraju i osigurati da se zakoni o zaštiti okoliša doista provode u praksi, a ne samo na papiru. Mreža će i u 2026. godini nastaviti biti oslonac građanima, raditi na rješavanju prijava i boriti se za sustav u kojem se glas javnosti čuje. Svaka prijava koju građani upute važan je korak prema čistijem i zdravijem okolišu za sve nas.

Dosadašnje publikacije mreže Zelenih telefona:

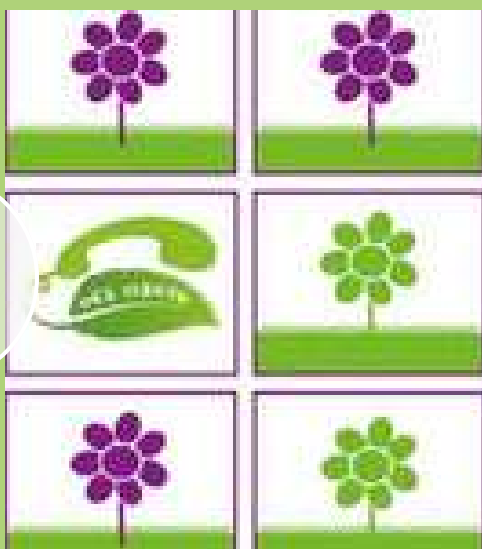
Možeš i ti

<https://ia801505.us.archive.org/10/items/WEBMOZESITIBROSURA/WEB%20MOZES%20I%20TI%20BROSURA.pdf>

SJEDNI 3

https://ia601306.us.archive.org/28/items/PartnerstvaZaOkolisBook23012016/Partnerstva%20za%20okolis_book-23012016.pdf

Bilteni

<https://ia802809.us.archive.org/26/items/BILTEN2012/BILTEN%202012.pdf>

Priručnik „Zeleni telefon“

https://www.eu-krka-knin.hr/files/Zeleni-telefon_prirucnik_%202025.pdf

Zeleni telefon: Posudi svoj glas okolišu!

https://sunce-st.org/wp-content/uploads/2024/11/ZT_Posudi_svoj_glas_okolisu.pdf